

15. Узагальнення дослідних даних під час кипінні води і цукрового розчину в критеріальній системі запропонованій Д.А. Лабунцовим

Дмитро Каптановський

Черкаський державний технологічний університет

Віталій Кулінченко

Національний університет харчових технологій

Вступ. Дослідження процесу бульбашкового кипіння з метою отримання обґрунтованих розрахункових залежностей для тепловіддачі представляє науковий інтерес и має прикладне значення для багатьох галузей господарської діяльності, для хімічної, харчової фармацевтичної і зокрема цукрової промисловості.

Матеріали і методи. За допомогою швидкісної кінозйомки процесу кипіння води і цукрових розчинів з вмістом сухих речовин $CP=80\%$, а також тепло технологічними дослідженнями визначали необхідні для інженерних розрахунків параметри, які характерні для процесу кипіння.

Результати. Дослідження умов виникнення зародків парових бульбашок на поверхні нагріву повинно визначатися, інтенсивними пульсаціями частинок рідини безпосередньо біля самої поверхні нагріву [1, 2]. Відповідно цим уявленням залежність між критеріями подібності $Nu=f(Re, Pr)$ повинна мати вигляд:

$$\frac{\delta l_*}{l} = f\left(\frac{ql_*}{rc_v v}, \frac{h}{a}\right), \quad (1)$$

Залежності (1) містять лінійний розмір l_* який залежить від наступних теплофізичних величин: ρ_v і ρ_L – густини пари і рідини, c – теплоємності рідини; r – прихованої теплоти пароутворення; σ – коефіцієнта поверхневого натягу, T_s – температури насичення, ν – кінематичного коефіцієнта в'язкості і a – температуропровідності.

$$l_* = \frac{c c_L y T_s}{(r c_v)^2}. \quad (2)$$

У цьому разі значення числа подібності Re_* можна записати

$$Re_* = \frac{ql_*}{r c_v h}. \quad (3)$$

На підставі виконаного аналізу отримано розрахункове рівняння для визначення коефіцієнтів тепловіддачі під час кипіння води та інших рідин у великому об'ємі за умови, що $Re_* \geq 10^{-2}$ [1]:

$$Nu_* = 0,125 Re_*^{0,65} Pr^{1/3} \quad (4)$$

Узагальнення отриманих дослідних даних під час кипіння води підтверджує правильність ведення розрахунків за рівнянням (4). При цьому наші дослідні дані з відхиленням $-21,5\%$ від узагальнюючої лінії отриманої в [1, 2] і входять в поле похибки.

Для високов'язких цукрових розчинів і утфелів з різним вмістом кристалів цукру рівняння (4) не придатне це можна пояснити тим, що назване рівняння справедлива при $0,86 \leq Pr \leq 7,6$; $10^{-5} \leq Re_* \leq 10^4$ і тиску від 4500 Па до 17,5 МПа. Для термолабільних цукрових розчинів і утфелів ці параметри значно відрізняються від води, так при температурі 100 С $Pr=368$, а при 40 °С сягає 17590, кінематичний коефіцієнт в'язкості, який входить в число Рейнольдса, за 100 °С буде $4 \cdot 10^7$, а за 40 °С сягає $2 \cdot 10^{-9}$ м²/с, що відрізняється від цих параметрів для води від 2 до 4 порядків

Середня похибка, яка виникає при розрахунках коефіцієнтів тепловіддачі до киплячих цукрових розчинів досягає 200%.

Доцільно відмітити, що коли розміри зростаючої парової бульбашки досягають досить значних розмірів у порівнянні з розмірами зародка, тобто $R \gg R_*$, швидкість зростання бульбашки різко зменшується. Зменшення швидкості пов'язана з тим, що парове включення потрапляє до шарів менше перегрітої рідини.

Висновки

1. Виконаний аналіз системи критеріїв подібності запропонованих для тепловіддачі при бульбашковому кипінні в умовах вільного руху киплячої рідини Д.А. Лабунцовим.

2. Доведено, що розрахункове рівняння (4) непридатне для визначення коефіцієнта тепловіддачі до киплячих цукрових розчинів високої концентрації.

Література

1. **Лабунцов Д.А.** Физические основы энергетики. Избранные труды по теплообмену, гидродинамике, термодинамике. Теплообмен при пузырьковом кипении жидкости. М.: МЭИ, 2000. – С. 83-95.
2. **Лабунцов Д.А.** Физические основы энергетики. Избранные труды по теплообмену, гидродинамике, термодинамике. Обобщенные зависимости для теплоотдачи при пузырьковом кипении жидкостей. М.: МЭИ, 2000. – С. 96-103.